

В юбілеем, родны БДУ!

БЕЛАРУСКИ

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА
ОРДЭНА
ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА
УНІВЕРСІТЭТА

УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА УЗНАГАРОДЖАНА ГАНАРОМ
ВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОУНАГА САВЕТА
БССР

30 КАСТРЫЧНИКА
1996 года
серада

№15-16
(1751-1752)

СЁННЯ У НУМАРЫ:

Якім бачыць
сённяшні ўніверсітэт
новы рэктар. Пер-
спектывы развіцця
спадчынай ВДУ рэс-
публікі. Інтэрв'ю з
Аляксандрам Казу-
ліным.

Стар. 2

Разам з універсі-
тэтам сваё 75-год-
дзе святкуе ўніверсі-
тэцкая бібліятэка.
Скарыстаўшыся па-
радай А. Маруа, пры-
адчынім яе дзверы.

Стар. 3

Універсітэт і
лёсы. Сваімі ўспамі-
намі дзяляцца ветэ-
раны-выкладчыкі
БДУ.

Стар. 6

Падводзяцца вы-
нікі конкурсу, пры-
свечанага 75-годдзю
універсітэта.

Стар. 7

Як ва ўніверсітэ-
це вырастаюць чэм-
піёны?

Стар. 8

Старэйшай ВДУ нашай краіны – Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэту – споўнілася 75 гадоў. Ролю гэтай навучальнай установы для рэспублікі немагчыма пераацаніць. Нашы выпускнікі вядомыя не толькі ў Беларусі, але і далёка за яе межамі.

Сёння БДУ – буйнейшы навукова-адукацыйны цэнтр краіны, міжнародна прызнаны класічны ўніверсітэт. Ён адыгрывае адну з вызначальных

роляў у навуковым і грамадска-палітычным жыцці рэспублікі. Перспектывы развіцця нацыянальнай сістэмы вышэйшай адукацыі непарыўна звязаныя з фундаментальнымі ведамі і натхнёнай працай нашых навукоўцаў.

У дзень юбілею жадаем усім супрацоўнікам творчага ўздыму, далейшага інтэлектуальнага росквіту, вялікіх поспехаў у навучальнай і навукова-даследчай дзейнасці.

Святковая афіша

31 кастрычніка

10.15 — урачыстае пасяджэнне Вучонага Савета ўніверсітэта ў актавай зале галоўнага корпуса БДУ.

17.00 — у Беларускай Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь адбудзецца ўрачысты вечар і святочны канцэрт, прысвечаны 75-годдзю ўтварэння Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

1 лістапада

8.00 — пачнецца разгортванне палатчнага гарадка каля Палаца спорту.

12.00 — 16.30 — тэатралізаванае прадстаўленне каля Палаца спорту, конна-спартыўны турнір, вялікі паветраны шар і верталёт.

17.00 — у памяшканні Палаца спорту адкрыецца шоў-праграма з удзелам беларускіх і расійскіх эстрадных выканаўцаў. Пасля заканчэння — святочны салют.

Наш карэспандэнт папрасіў студэнтаў БДУ, якія пажадалі застацца невядомымі, адказаць на наступнае пытанне:

— Што для Вас значыць універсітэт?

— Справа ў тым, што ўніверсітэт даў мноства знаёмстваў, мноства новых людзей, усё ж нейкія веды. Значна цікавей, чым у школе.

— Гэта мая будучыня.

Адным радком пра БДУ

— Атрымаць прэстыжны дыплом.

— Тут смачна гатуюць у сталовай.

— Вельмі многае. Гэта — мае жыццё.

— Ну, не ведаю. Напэўна, веды якія-небудзь... Яшчэ — сябры... А яшчэ? Усё, больш нічога.

— Гэта добрая спецыяльнасць і, скажам так, гарантованая будучыня.

— Універсітэт — мой брат. Старэйшы.

— Універсітэт для мяне — самае галоўнае ў маім жыцці. Мая мэта — паступіць у аспірантуру, застацца ва ўніверсітэце, але ўжо ў якасці выкладчыка.

— Для мяне тут цікава ўсё: навучанне, прыемныя знаёмствы.

— Гэта магчымасць уладкаваць сваё жыццё. Адукацыя — гарантыя поспеху.

— Раней, на першым курсе, — нешта значнае. Зараз універсітэт крыху згубіў аўтарытэт, але тым не менш...

(Працяг на стар. 2, 8)

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

— Што Вы хацелі б змяніць ва ўніверсітэце?

— Шмат ёсць ахвотных дапамагчы ў падрыхтоўцы ўніверсітэцкіх святаяў, вечароў, але іх дапамога застаецца незапатрабаванай. Хацелася б, каб у такіх студэнтаў з'явілася больш магчымасцяў праяўляць ініцыятыву.

◆ ◆ ◆

— Хутчэй зробіў бы мужчынскія прыбіральні, слова гонару. Ну і яшчэ, магчыма, што-небудзь цікавае. А так — усё нармальна.

◆ ◆ ◆

— Я б нічога не мяняў, мне ўсё падабаецца.

◆ ◆ ◆

— Выдзеліла б больш сродкаў на заахвочванне лепшых студэнтаў.

◆ ◆ ◆

— Можа быць, адкрыў бы піўнушку. Хаця не, тады давалася б выбіраць паміж універсітэтам і піўной.

◆ ◆ ◆

— Каб на мехмаце ўвялі вывучэнне англійскай мовы на ўсіх плянах. Бясplatна.

◆ ◆ ◆

— Болей дыскатэк, вечароў, КВЗ часцей. Каб навучанне запомнілася на ўсё жыццё.

◆ ◆ ◆

— Больш прыярытэтных прадметаў.

◆ ◆ ◆

— Я б хацела, каб мы выходзілі адсюль больш прыстасаванымі да жыцця.

◆ ◆ ◆

— Больш факультэтных заняткаў.

◆ ◆ ◆

— Абсалютна ўсё задавальняе.

◆ ◆ ◆

— Пэўна, нічога. Я рэдка наведваю заняткі.

(Заканчэнне на стар. 8)

3 нагоды юбілею БДУ карэспандэнт "Беларускага ўніверсітэта" гутарыць з рэктарам Аляксандрам Уладзіслававічам Казуліным. Роля і месца Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў сістэме нацыянальнай адукацыі, стратэгія і перспектывы развіцця, новы статус нацыянальнага ўніверсітэта — вось толькі некаторыя пытанні, якія абмяркоўваліся падчас сустрэчы.

— Аляксандр Уладзіслававіч, у сувязі з наданнем ўніверсітэту статусу вядучай вышэйшай навучальнай установы ў нацыянальнай сістэме адукацыі скажыце, калі ласка, што Вы лічыце неабходным змяніць у структуры і змесце навучальнага працэсу?

— У цяперашніх сацыяльна-эканамічных умовах, якія прывялі да зніжэння каштоўнасцей вышэйшай адукацыі, у тым ліку і ўніверсітэцкай, адной з самых важных задач з'яўляецца павышэнне прэстыжу ўніверсітэцкай адукацыі і стварэнне ў студэнтаў высокага ўзроўню матывацыі творчага ўдзелу ў навучальным працэсе на працягу ўсяго тэрміну навучання, актыўнага ўдзелу ў навукова-даследчай рабоце і грамадскім жыцці, павышэнне фундаментальнай падрыхтоўкі і агульна-культурнага ўзроўню.

Сярод асноўных накірункаў развіцця і рэфармавання ўніверсітэта можна вылучыць наступныя: арганізацыя навучальнага працэсу і распрацоўка адукацыйных тэхналогій на аснове фундаментальных навуковых ведаў, непарыўная сувязь навучання і навукова-даследчай дзейнасці; спалучэнне прафесійнай і сацыяльна-гуманітарнай падрыхтоўкі студэнтаў з мэтай стварэння асаблівай акадэмічнай атмасферы; узаемапранікненне прыродазнаўчай і гуманітарнай адукацыі, укараненне інфармацыйных тэхналогій у навучанне; развіццё фундаментальных даследаванняў у галіне прыродазнаўчых, сацыяльных і гуманітарных навук; ўдзел у рэалізацыі дзяржаўных праграмаў і комплексных сацыяльных праектаў; стварэнне сістэмы навукова-вытворчай і маркетынгавай дзейнасці з арыентацыяй на распрацоўку і ўкараненне навукова-адукацыйных тэхналогій і вытворчасцей; дапамога органам дзяржаўнага кіравання і выканаўчай улады краіны ў выпрацоўцы

Аляксандр Казулін: "Белдзяжуніверсітэт застаецца вядучым навукова-адукацыйным цэнтрам Беларусі"

навукова абгрунтаваных падыходаў і канцэпцый, канкрэтных накірункаў развіцця дзяржавы.

Сёння, калі створана шмат профільных ўніверсітэтаў, "свабодных", камерцыйных і прыватных, рэальнай становіцца пагроза дэвальвацыі самога паняцця "ўніверсітэцкая адукацыя", якая прадаўжае падрыхтоўку шырока адукаваных і высокакваліфікаваных кадраў для навукі, культуры, адукацыі, вытворчасці, кіравання, грамадска-палітычнай сферы дзейнасці.

Універсітэт класічнага тыпу, якім з'яўляецца сёння Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, павінен арганічна спалучаць у сабе грунтоўны атрыбуты адукацыйнага, навуковага і культурнага цэнтра. Створаны ў 1921 годзе, Бел-

дзяржуніверсітэт выконваў асноўную ролю ў станаўленні і развіцці нашай дзяржавы. На базе яго факультэтаў былі створаны Мінскі медыцынскі інстытут, Мінскі педагагічны інстытут, Беларускі інстытут народнай гаспадаркі, Мінскі хіміка-тэхналагічны інстытут і інш. Акадэмія навук, Дзяржаўная бібліятэка нашай рэспублікі, некаторыя буйныя

вукі, культуры, розных галін вытворчасці і сістэмы адукацыі на ўсіх узроўнях іх функцыянавання...

— Так, прычым спецыялістаў, здольных паспяхова і кампетэнтна вырашаць самыя складаныя праблемы, якія стаяць перад нашым грамадствам на парозе XXI стагоддзя. На сённяшні дзень на 13

навучальнай літаратуры для усёй сістэмы вышэйшай адукацыі ў Беларусі.

— Аляксандр Уладзіслававіч, якімі Вам бачацца перспектывы развіцця ўніверсітэцкай адукацыі?

— Рэспубліка Беларусь — дзяржава з магутным навукова-адукацыйным патэнцыялам — у гэты момант характарызуецца высокай ступенню дынамікі грамадства, што патрабуе падрыхтоўкі спецыялістаў у прыродазнаўчай галіне, якія валодаюць сістэмным падыходам, метадалогіяй навуковага мэдэліравання і прагназавання, падрыхтоўкі спецыялістаў з глыбокім алгарытмічным мысленнем. Рашэнне гэтай задачы мае на ўвазе два падыходы. Па-першае, ажыццяўленне падрыхтоўкі па новых спецыяльнасцях і спецыялізацыях, найперш на стыку дысцыплінаў, дзе ў цяперашні час дасягнутыя велізарныя навуковыя і тэхналагічныя вынікі, і ў галіне сістэмных даследаванняў. Па-другое, развіццё структуры адукацыі ў галіне інфарматыкі і сучасных інфармацыйных тэхналогій.

Але галоўнае, што мы павінны мець на ўвазе, — гэта неабходнасць развіцця дзвюх састаўляючых ўніверсітэцкай адукацыі: фундаментальнасць і яе гуманістычная накіраванасць.

**Гутарку вяла
Таццяна КАЗАК**

За час свайго існавання Белдзяжуніверсітэт стаў не толькі флагманам вышэйшай адукацыі і навукі Рэспублікі Беларусь, але і па праву прызнаны адным з вядучых сусветных ўніверсітэцкіх цэнтраў.

Так, па сусветнаму рэйтынгу, які праводзіўся ў ЗША на пачатку 90-х гадоў для замежных ўніверсітэтаў *Guarman report*, з 79 вядучых навучальных устаноў БДУ займае 39 месца. БДУ — член многіх аўтарытэтных міжнародных арганізацый, ён удзельнічае ў рабоце Міжнароднай асацыяцыі ўніверсітэтаў, Канферэнцыі рэктараў Еўропы.

Белдзяжуніверсітэт паспяхова развівае навучальныя, навуковыя і культурныя сувязі з замежнымі партнёрамі. У сакавіку 1965 года быў падпісаны першы двухбаковы дагавор аб сумеснай рабоце з Люблянскім ўніверсітэтам (Славенія), у снежні 1966 года — з Сафійскім ўніверсітэтам імя Клементына Охрыдскага (Балгарыя), у кастрычніку 1967 года — з Іенскім ўніверсітэтам імя Фрыдрыхша Шылера (Германія).

У цяперашні час Белдзяжуніверсітэт выконвае пагадненні аб міжвузаўскім супрацоўніцтве з 34 ўніверсітэтамі і ВНУ Еўропы, Азіі, Амерыкі. Эфектыўнае супрацоўніцтва ажыццяўляецца з Іенскім і Рурскім ўніверсітэтамі (Германія), Варшаўскім, Люблінскім імя Складуўскай-Кюры, Ягелонскім (Польшча), Пікардыі-скім ўніверсітэтам імя Жуль Верна і ўніверсітэтам Экс-Марсель (Францыя), Каліфарнійскім дзяржаўным ўніверсітэтам горада Фрэсна (ЗША) і іншымі ВНУ. Па-

МІЖНАРОДНАЕ СЯБРОЎСТВА

гадненнямі прадугледжваюцца і рэалізуюцца на практыцы абмены студэнтамі і выкладчыкамі, правядзенне сумесных навуковых даследаванняў і падрыхтоўка навуковых манаграфій, кнігаабмен і іншыя формы міжнароднага супрацоўніцтва. Разнастайныя пагадненні і планы супрацоўніцтва дзейнічаюць і на ўзроўні факультэтаў і кафедраў. Прыкладам паспяховай рэалізацыі гэтых планаў з'яўляецца адкрыццё ў верасні 1996 года ў БДУ спецыяльнага факультэта па падрыхтоўцы спецыялістаў у галіне эканомікі і менеджменту тэхналогій сумесна з Інстытутам эканомікі ўніверсітэта Каларада (ЗША). У цэлым у цяперашні час Белдзяжуніверсітэт падтрымлівае сувязі з больш за 100 вышэйшымі навучальнымі і навукова-даследчымі ўстановамі свету.

Пачынаючы з 1992 года, штогод за мяжу выезджае каля 500 супрацоўнікаў і студэнтаў універсітэта. Прыкладна такая ж колькасць замежных спецыялістаў наведвае Белдзяжуніверсітэт з рабочымі візітамі.

Навукоўцы і выкладчыкі Белдзяжуніверсітэта прымаюць актыўны ўдзел у выкананні буйных міжнародных праграмаў і праектаў, такіх, як TEMPUS, INTAS, COPERNICUS, ACE і гэтак далей. Сродкі, атрыманыя ад рэалізацыі гэтых праектаў, дапамагаюць удас-

каналы навукава-адукацыйнага супрацоўніцтва. Толькі па двух еўрапейскіх праектах TEMPUS у 1994-96 гадах універсітэт атрымаў абсталяванне на суму, большую за 250 тысяч долараў ЗША.

Традыцыйным стала правядзенне на базе Белдзяжуніверсітэта міжнародных навукова-практычных канферэнцый, сімпозіумаў, семінараў і выстаў. Найбольш буйнымі мерапрыемствамі ў гэтым накірунку з'яўляюцца Міжнародная сустрэча "Беларусь-Баварыя" (верасень 1993 года), Міжнародныя выставы-семінары "Беларусь. Адукацыя-95", "Вышэйшая адукацыя ў Беларусі", "Беларусь. Адукацыя-96", у якіх прынялі ўдзел сотні замежных партнёраў.

Ужо з 1961 года Белдзяжуніверсітэт з'яўляецца першай ВНУ ў рэспубліцы, якая пачала масавую падрыхтоўку спецыялістаў для іншых краін. За мінулыя 35 гадоў адукацыю ў БДУ атрымалі больш за 5 тысяч чужаземцаў. Сваёй "Альма-матэр" лічаць БДУ выкладчыкі, палітычныя дзеячы, журналісты, вядомыя навукоўцы многіх краін свету. Сёння ў сценах БДУ навукавага каля 400 замежных навукаваў з больш чым 40 краін свету.

Адной з галоўных праблемаў развіцця міжнародных сувязяў з'яўляецца пошук і аналіз карыснай інфармацыі. Для больш эфектыўнага распаўсюджвання і абмену міжнароднай інфармацыяй, паляпшэння асяродка студэнтаў і супрацоўнікаў з замежнымі праграмамі і праектамі ствараецца Цэнтр міжнароднай інфармацыі ўніверсітэта. У гэтай важнай справе вялікую дапамогу БДУ аказвае Прадстаўніцтва Еўрапейскага Саюза ў Маскве. Спадзяемся, што да новага, 1997 года Цэнтр прыме першых наведвальнікаў.

Спадзяемся, што з актыўным удзелам выкладчыкаў, супрацоўнікаў і студэнтаў міжнародны аўтарытэт БДУ будзе расці і надалей.

**В.ШАДУРСКИ,
начальник управління па
міжнародных сувязях**

З АДНАГО БОКУ, інтэграцыя ўніверсітэта ў сусветную адукацыйную сістэму немагчымая без яго інтэграцыі ў міжнародную інфармацыйную сістэму, якая ў значнай ступені забяспечваецца сёння глабальнымі камп'ютэрнымі сеткамі. Толькі маючы развітую ўнутраную інфраструктуру камп'ютэрных сетак, забяспечыўшы падключэнне апошніх да міжнароднай сеткі Internet, можна даць выкладчыкам, навуковым супрацоўнікам, аспірантам і студэнтам усіх факультэтаў доступ да вялізных масіваў інфармацыі, якія распаўсюджваюцца сёння ў гэтай сетцы. З другога боку, маючы на кожным фа-

най камп'ютэрнай сеткі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта знаходзяцца наступныя палажэнні: інтэграцыя ў міжнародную камп'ютэрную сетку Internet, комплекснае вырашэнне задач інфармацыйнага забеспячэння навучальнага працэса, навуковых даследаванняў і кіравання на базе адзінай камп'ютэрнай сеткі, адкрыты доступ да інфармацыйных рэсурсаў сеткі выкладчыкаў, навуковых супрацоўнікаў, аспірантаў і студэнтаў універсітэта з выкарыстаннем праграмных і апаратных сродкаў размежавання правоў доступу.

Сёння інфармацыйная сетка БДУ аб'ядноўвае тры корпусы — галоўны корпус універ-

маючы выхад у Internet у рэжыме On-line. Адзін з праектаў, якія рэалізуюцца на базе гэтага класа, — распрацоўка навуковых курсаў па сістэме кіравання базами данных Oracle.

Важны аспект забеспячэння навучальнай і навуковай дзейнасці ўніверсітэта — доступ да навуковай і адукацыйнай інфармацыі. У цяперашні час супрацоўнікамі бібліятэкі вядуцца электронныя каталогі кніг, перыёдыкі і падпіскі. На файл-серверы таксама захоўваецца копія электроннага каталогу бібліятэкі Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта, якая перыядычна абнаўляецца. Гэта інфармацыя даступная ўсім карыстальнікам сеткі, уключаючы

праектуюцца так, каб яна магла лёгка пашырацца пры павелічэнні парка вылічальнай тэхнікі;

— усе корпусы ўніверсітэта злучаюцца з галоўным корпусам оптавалаконным кабелем, які забяспечвае хуткасць абмену інфармацыяй да 100 Мбіт/сек;

— інтэграцыя лакальнай камп'ютэрнай сеткі БДУ ў Internet забяспечваецца яе ўключэннем у камп'ютэрную сетку Міністэрства адукацыі і навукі UNIBEL па оптавалаконнаму каналу.

Вопыт выкарыстання сродкаў тэлекамунацыі ў сістэме адукацыі, накоплены за апошнія гады, распрацаваны і рэалізуюцца практычныя дазваляюць разлічваць на хуткую і эфектыўную інтэграцыю Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў сусветную супольнасць камп'ютэрных камунакацыяў.

За дзвярыма бібліятэкі

25 кастрычніка бібліятэцы нашага ўніверсітэта споўнілася 75 год! Шчыра віншуем усіх супрацоўнікаў бібліятэкі!

Хочацца паразважаць пра вялікае значэнне бібліятэкі ў нашым жыцці. Здавалася б, што можа быць прасцей: мы ўздыхаемся на трэці паверх галоўнага корпуса, гаворым аўтара ці назву кнігі, а часцей і проста — «кнігу па гісторыі Расіі» або «падручнік па філасофіі». Мы карыстаемся картатэкай, выбіраем неабходныя нам артыкулы з часопісаў і газет. Пішам у бібліятэцы свае рэфераты і даклады, рыхтуемся да практычных заняткаў і семінараў. Мы прывыклі да бібліятэкі і не здагадваемся, што яна для нас — нібы паветра.

Французскі пісьменнік А.Маруа зазначыў, што адукацыя — гэта толькі ключ, які адкрывае дзверы бібліятэкі... Што ж стаіць за гэтымі дзвярыма? Даючы літаральны адказ на гэтае пытанне, можна сказаць: «Каталогі, аддзелы, фонды»... Напрыклад, аддзел камплектавання, навуковай апрацоўкі фондаў і арганізацыі каталогаў. Тут ажыццяўляецца сувязь з выдавецкімі і гандлёвымі арганізацыямі, афармляюцца папярэднія заказы на літаратуру. Тут улічваецца ўся друкаваная прадукцыя, якая паступае ў бібліятэку. Нездарма супрацоўнікі аддзела кажучы пра сябе:

Читатель нас в лицо не знает
И даже не подозревает,
Что многое в работе нашей
Ему поможет и подскажет,
Как в море книг не растеряться
И в мире знаний разобраться!

Кніга, як вядома, патрабуе да сябе асаблівага стаўлення. Вось чаму бібліятэка — гэта месца, дзе валадарыць асаблівы парадак: у кожнай кнігі свой нумар, сваё месца на паліцы. Бібліятэка БДУ сёння мае ўніверсальны фонд больш за 2 мільёны экзэмпляраў на беларускай, рускай і іншых мовах, каля 700 назваў айчынных і замежных часопісаў, электронны каталог. 15 аддзелаў (127 супрацоўнікаў) працуюць для таго, каб кожны чытач з амаль 43 тысячай тых, хто карыстаецца паслугамі бібліятэкі, у найбольш сціслы тэрмін мог атрымаць неабходную інфармацыю, знайсці адказ на сваё пытанне, выбраць патрэбную кнігу.

Сёння бібліятэка прапануе да паслуг чытачоў спадарожнікавае тэлебачанне з перадачамі на англійскай, нямецкай, французскай, італьянскай мовах, відэаплеер, аўдыя- і відэакасеты. Вядома, гэта непараўнальна з першапачатковым фондам у 40 тысяч экзэмпляраў ці нават з 270 тысячамі экзэмпляраў, якія налічвала бібліятэка ў 1923 годзе. У першы час бібліятэцы перадаваліся нязначныя мясцовыя запасы кніг, а таксама паступала навучальная і навуковая літаратура з Расійскай Акадэміі навук, Цэнтральнай кніжнай палаты, Маскоўскай, Петраградскай, Кіеўскай і іншых ВУН краіны. У фонд бібліятэкі былі перададзены бібліятэкі акадэміка Я.Ф.Карскага і некаторых прафесараў.

У зале бібліятэкі шмат часу праводзіў першы рэктар універсітэта У.Пічэта. Тут рыхтаваўся да лекцыяў выкладчык Я.Колас.

У той час стваралася адзіная Беларуская дзяржаўная бібліятэка і ўніверсітэцкая, іх адасабленне адбылося толькі праз 5 гадоў. У бібліятэку БДУ ў той час паступалі экзэмпляры ўсёй друкаванай прадукцыі не толькі нашай рэспублікі, але і многіх выданняў РСФСР і Украіны.

Багаты кніжны фонд, сабраны намаганнямі бібліятэкі за два першыя дзесяцігоддзі, практычна ўсё быў знішчаны ў Вялікую Айчынную вайну, частка яго была вывезена ў Германію. Для вырашэння кніжнага пытання праяўлялі цуды вынаходніцтва: Аляксандра Іванаўна Доўнар у гады вайны ўладкавалася працаваць у цэнтральнае кнігасховішча, куды немцы прывезлі некаторыя кнігі з універсітэцкай бібліятэкі. Рызыкуючы жыццём, яна вынесла 30 тысяч кніг. Пасля вайны велізарную дапамогу ў аднаўленні фондаў бібліятэкі аказалі ВУН Масквы, Ленінграда, Казані. Мясцовыя жыхары перадавалі для бібліятэкі кнігі са сваіх асабістых кнігазбораў або знойдзеныя імі ў разбураных будынках. Неймаверная мужнасць патрабавалася супрацоўнікам, якія аднаўлялі бібліятэку ў пасляваенны час, бо ім даводзілася працаваць у халодных, вільготных кнігасховішчах, дзе бегалі паўукі...

Ветэраны працы, якіх многа сярод цяперашняга працоўнага калектыву, прывітаючы сваё жыццё кнігам, перадаючы свой вопыт і сваю любоў да бібліятэчнай справы маладой змене: бібліятэка мусіць, як і раней, заставацца цэнтрам самаадукацыі студэнтаў.

У.ПРАМАЎ

НА ШЛЯХУ ДА ІНТЭГРАЦЫІ

культэце камп'ютэрных сеткі, можна забяспечыць падрыхтоўку сучасных спецыялістаў, якія валодаюць сучаснымі камп'ютэрнымі сродкамі збору, захоўвання і апрацоўкі інфармацыі, умеюць набываць новыя веды з выкарыстаннем перадавых інфармацыйных тэхналогій.

У цяперашні час можна выдзеліць наступныя асноўныя накірункі інфарматызацыі ўніверсітэта:

— прыярытэтнае абсталяванне факультэтаў сучаснымі персанальнымі камп'ютэрамі, іх аб'яднанне ў лакальныя вылічальныя сеткі;

— удасканаленне навучальных праграмаў у галіне інфарматыкі, іх арыентацыя на навучанне студэнтаў і аспірантаў найноўшым інфармацыйным тэхналогіям;

— стварэнне хуткаснай агульнаўніверсітэцкай сеткі перадачы данных, якая аб'яднае рэктарат, дэканаты, кафедры, бібліятэку, навучальныя класы, і інтэграцыя гэтай сеткі ў Internet;

— развіццё метадаў дыстанцыйнага навучання;

— развіццё аўтаматызаванай сістэмы кіравання ўніверсітэтам.

Выдзеліўшы як першачарговую задачу стварэння адзінай агульнаўніверсітэцкай хуткаснай інфармацыйнай сеткі перадачы данных, універсітэт сфармуляваў наступныя мэты і задачы стварэння адзінай камп'ютэрнай сеткі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта:

— забяспечыць выкладчыкам, навуковым супрацоўнікам, аспірантам і студэнтам усіх факультэтаў аператыўны доступ у Internet;

— стварыць адзіную інфармацыйную сістэму ўніверсітэта, забяспечыўшы абмен інфармацыяй паміж камп'ютэрамі і доступ да агульнаўніверсітэцкіх базаў данных і электронных бібліяграфічных каталогаў з хуткасцю да 100 Мбіт/сек;

— забяспечыць функцыянаванне аўтаматызаванай сістэмы кіравання Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і развіццё беспасярочнай тэхналогіі перадачы інфармацыі ў службах універсітэта;

— атрымаць тэхнічную базу для навучання студэнтаў і аспірантаў сучасным сеткавым камп'ютэрным тэхналогіям;

— забяспечыць доступ навучальных камп'ютэрных класаў да сеткавых праграмных прадуктаў, а таксама абмен інфармацыяй паміж сеткамі навучальных класаў.

У аснове канцэпцыі адзі-

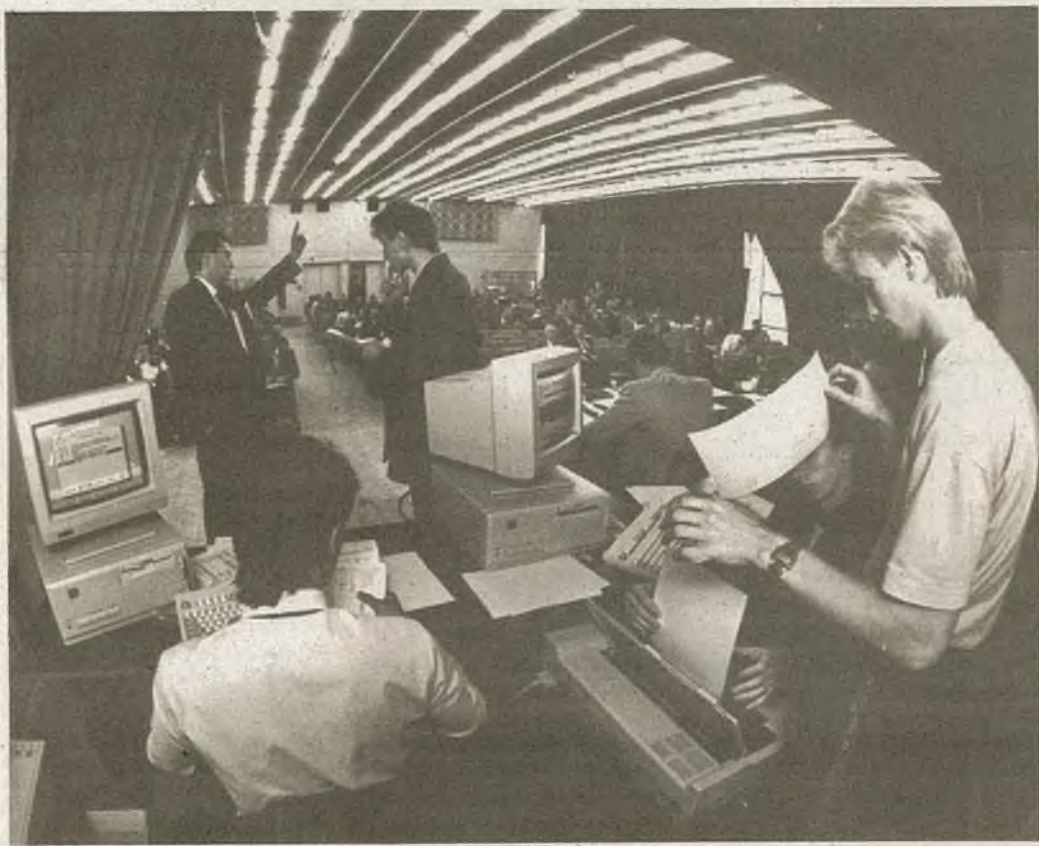
Сёння можна з упэўненасцю сцвярджаць, што адной з ключавых праблемаў развіцця Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта з'яўляецца ўдасканаленне яго інфармацыйнай інфраструктуры.

рабочыя станцыі ў бібліяграфічнай зале бібліятэкі. Апрача таго, у бібліятэцы дзякуючы падтрымцы Еўрапейскай супольнасці ў рамках праграмы TEMPUS усталяваная стойка з 6 накіпальнікаў на CD ROM і пастаянна папаўняемы набор лазерных дыскаў інстытута навукова-тэхнічнай інфармацыі (INIST) Францыі, даступныя ўсім карыстальнікам сеткі.

Існуючыя на сённяшні

А.КУРБАЦКІ,
намеснік першага
прарэктара БДУ

Ю.ВАРАТНІЦКІ,
загадчык НДЛ
інфармацыйных
тэхналогій

сітэта і два корпусы, размешчаныя па вул. Бабруйскай. У сетцы функцыянуюць два файл-серверы, універсітэцкі WWW-сервер у Internet, сервер электроннай пошты і сервер аддаленага доступу. Да сервераў падключаныя 5 галінаў лакальнай сеткі, якія аб'ядноўваюць 53 рабочыя станцыі.

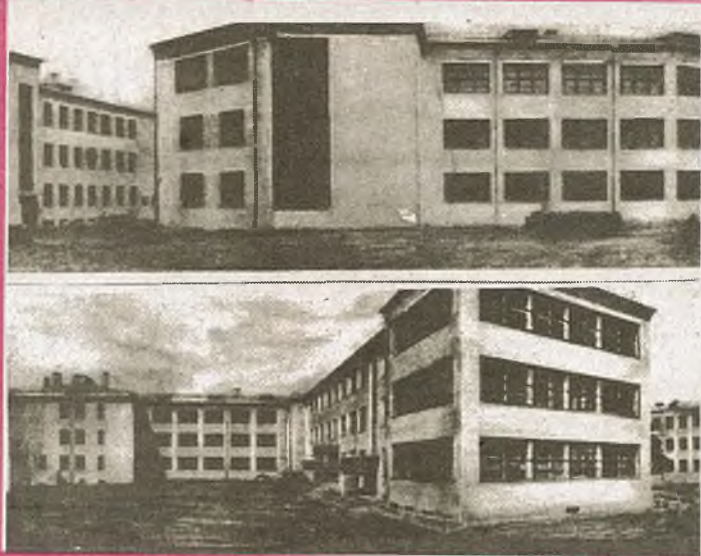
Даступныя ў цяперашні час карыстальнікам сеткі базы данных Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, прыкладнае праграмае забеспячэнне, якое эксплуатаецца ў сетцы, арыентуюцца на вырашэнне задач інфармацыйнага забеспячэння навучальнага працэсу і навуковых даследаванняў, а таксама эксплуатацыя аўтаматызаванай сістэмы кіравання ўніверсітэта — адной з найбольш развітых у рэспубліцы.

Да сеткі падключаны навучальныя класы, арыентаваны на вывучэнне сучасных сеткавых камп'ютэрных тэхналогій. Працоўныя месцы гэтага класа

дзень магчымасці сеткі ўніверсітэта не дазваляюць забяспечыць доступ шырокаму колу выкладчыкаў, навукоўцаў, студэнтаў і аспірантаў да міжнародных і ўніверсітэцкіх інфармацыйных базаў данных. Для гэтага неабходная наяўнасць высокахуткасных каналаў сувязі як унутры ўніверсітэцкага гарадка, так і з аддаленымі падраздзяленнямі. Спецыялістамі вылічальнага цэнтра Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта былі вывучаны патрэбы службаў і падраздзяленняў універсітэта ў доступе да інфармацыі, прааналізаваны інфармацыйныя плыні і распрацаваны праект, які прадугледжвае комплекснае развіццё камп'ютэрных сетак універсітэта. У рамках гэтага праекта мяркуюцца наступныя прынцыповыя накірункі развіцця:

— на кожным факультэце (у корпусе) рабочыя станцыі аб'ядноўваюцца ў адну ці некалькі лакальных сетак. Тапалогія кожнай з гэтых сетак

Беларускі дзяржаўны універсітэт: этапы станаўлення

Прапануемыя нататкі скла-
ліся паступова, пасля вывучэн-
ня некаторых матэрыялаў, раз-
настайнай беларускай перыё-
дыкі 20-30-х гадоў, знаёмства
з успамінамі былых студэнтаў і
выкладчыкаў Белдзяржуніверсі-
тэта. У віхуры вайны і фашыс-
цкай акупацыі загінула вялізная
колькасць дакументаў аб дзей-
насці першага беларускага уні-
версітэта (справаздачы, спісы
выкладчыкаў і студэнтаў і г.д.).
Таму ў кола даследчыцкіх інта-
рэсаў і па сённяшні дзень на-
лежным чынам не ўвайшлі па-
дзеі, звязаныя са станаўленнем
не Беларусі спецыяльнай аду-
кацыі.

Беларускі дзяржаўны уні-
версітэт ствараўся ў складаны,
супярэчлівы час, які тым ці
іншым чынам накладваў адбі-
так на саму ідэю неабходнасці
універсітэцкай адукацыі на Бе-
ларусі. Арганізатары БДУ спра-
чаліся з-за структуры новай
вышэйшай навучальнай устано-
вы, з-за насычанасці вучэбных
планаў канкрэтнымі прадметамі
і г.д.

Так, ужо ў час першых па-
сяджэнняў Камісіі па арганіза-
цыі БДУ было заяўлена аб не-
абходнасці мець у яго складзе
факультэт грамадскіх навук
(ФГН) як адзін з двух асноўных
(другі — прыродазнаўча-матэ-
матычны). Праўда, гэтая задум-
ка мела вельмі прагматычную
мэту, абумоўленую ідэалагіч-
нымі патрабаваннямі. Камуніс-
тычны ўрад шкавіла не столькі
падрыхтоўка высокапрафесій-
ных спецыялістаў увогуле, а каб
у далейшым да выкладання
прышлі не прадстаўнікі "фор-
мальна-систематической ста-
рой школы", а тыя, хто авало-
дае "исторически актуальным,
марксистским" метадам.

Актыўна запрацавала так
званае журы, якое занялося
разглядам пытанняў, звязаных
з замяшчэннем пасадаў заклад-
чыкаў на плануемых кафедрах.
Члены журы (У.І.Пічэта,
В.П.Волгін, Л.П.Ягораў,
Л.С.Таль, А.С.Яўцхіёў) прымалі
да разгляду заявы ад кандыда-
таў на працу на кафедрах. Ста-
лася так, што ў залежнасці ад
накірунку навуковых інтарэсаў
членам журы прыйшлося раз-
глядаць заявы аднаго-трох кан-
дыдатаў. Так, У.І.Пічэта "экза-
менаваў" спіс навуковых прац і
паслужны спіс Жарынава і Ізю-
мава, а Ягораў — Дзякава,
Перцава і Хераскава. Аднача-
сова "справа" самога Пічэта

разглядалася яго калегам па
журы (ён жа старшыня) Волгі-
ным.

Паралельна з падборам
кадраў на кафедры падкамісія
на чале з У.І.Пічэтам фарміра-
вала часовы вучэбны план, за-
прашала выкладчыкаў. У вучэб-
ным плане значнае месца было
адведзена беларусазнаўству,
гісторыі беларускай культуры.
Увогуле ён "начыняўся" самымі
рознымі курсамі. Планаваліся
такія і цяпер экзатычныя прад-
меты, як тэорыя гістарычнага
развіцця, этналогія, гісторыя
мастацтваў і інш. Прыярытэт
аддаваўся лекцыйнай форме
правядзення заняткаў.

Уся інфармацыя сцякала-
ся ў Маскву, у беларускі падад-
зел аддзела асветы нацыя-
нальных меншасцяў Наркамас-
веты, які размяшчаўся ў адным
з будынкаў па Прачысенска-
му бульвару. Кожны кандыдат
на працу меў права дасылаць
не толькі дакументы і матэры-
ялы, датычныя сваёй асобы,
але і спісы тых, каго ён хацеў
прапанаваць у якасці выклад-
чыкаў па таму ці іншаму прад-
мету. Прапановы павінны былі
суправаджацца пэўнай рэка-
мендацыяй.

А тым часам у Мінску былі
арганізаваны курсы па падрых-
тоўцы тых, хто выказаў жадан-
не паспрабаваць трымаць кон-
курсныя іспыты ва ўніверсітэт.
Гэтыя курсы курываў Мінскі
губернскі камісарыят па асве-
це. Цікава, што курсы працяг-
валі дзейнічаць і ва ўмовах
польскай акупацыі.

11 ліпеня 1924 года у га-
давіну вызвалення горада ад
польскай акупацыі, ў Мінскім
дзяржаўным тэатры, адбылося
урачыстае адкрыццё БДУ. Пер-
шае слова трымаў нарком асве-
ты гісторык У.М.Ігнатоўскі. Ад
імя прафесуры выступілі У.І.Пі-
чэта і Ф.Ф.Турук, які свой дак-
лад зрабіў на беларускай мове.

На святочным пасяджэнні
была дадзена ўстаноўка з боку
партыйных органаў на тое, каб
універсітэт адразу ўзяўся за
ліквідаванне старых метадаў
навукі як "не оправданых
жизнью" і стаў прытрымліваць
адзінага метада выкладан-
ня — "марксісцкага, метада
навуковага сацыялізма". Зада-
ча прасоўвання новага метада
ў савецкую сістэму адукацыі, як
і задача "коммунистического
просвещения", у першую чар-
гу, зразумела, былі ўскладзе-
ны на ўніверсітэт.

Тым не менш, праз не-
калькі месяцаў, 30 кастрыч-
ніка 1921 года ў прамове на
ўрачыстым свяце адкрыц-
ця ўніверсітэта яго рэк-
тар У.І.Пічэта вызна-
чыў больш зразу-
мелы накірунак
работы БДУ, а
менавіта тое,
што выха-
ва н цы
Б Д У
п а -

він-
ны
пры-
несці
"шмат ка-
рысці справе
адраджэння"
Беларусі.

На пасяджэнні
Вучонага Савета БДУ
9 верасня 1921 года
былі зацверджаны пер-
шыя прафесары. У хуткім
часе прайшло зацвярджэнне
выкладчыкаў. Трэба адзначыць
пэўную ўмоўнасць існавання
кафедраў — некаторыя з іх былі
прадстаўлены адным выклад-
чыкам.

Першы год існавання БДУ
супаў з вялікім голадам у Па-
волжы. Гэтая акалічнасць, у да-
датак да пасляакупацыйнай
разрухі Мінска і ўсёй Беларусі,
наклала цяжкі адбітак на ўмовы
існавання ўніверсітэта. Менаві-
та з-за цяжкага палітычнага
становішча ў рэшце рэшт было
прынята рашэнне адчыніць БДУ
ў складзе толькі трох факуль-
тэтаў, у якіх адчувалася асаб-
лівая патрэба. Адным з гэтых
трох быў факультэт грамадскіх
навук. Яго і планавалі зрабіць
"сапраўдным цэнтрам навуко-
вай марксісцкай думкі", "лаба-
раторыяй гуманітарных навук",
дзе будзе "выбіта старая бур-
жуазна-рэакцыйная навука з яе
сядла і ўзнікнуць сапраўдныя
ачагі марксізма — усечалаве-
чай пралетарскай культуры".

Універсітэт пачаў сваю
працу на падставе агульнага
палажэння аб ВУ (ад 18 кас-
трычніка 1921 года). Цэнтрам
вучэбнага і навуковага жыцця
ў той час сталі прадметныя ка-
місіі, у склад якіх уваходзілі вы-
кладчыкі і прадстаўнікі студэн-
цтва. Адміністрацыйнае кіраў-
ніцтва ажыццяўлялі Іраўленне
на чале з рэктарам, дэканаты
факультэтаў, а таксама Савет
універсітэта і Саветы факуль-
тэтаў. Тым не менш, у вучэб-
ным працэсе вядучая роля
прадметных камісій была віда-
вочнай.

Нярэдка практыкаваліся
аб'яднаныя пасяджэнні гэтых
камісій. На Саветах вырашалі-
ся пытанні больш агульнага
характэру. Напрыклад, Савет
БДУ вынес рэзалюцыю аднос-
на польскай пазіцыі па рэалі-

зацы
умоў
Рыжскага
міру, у якой
было адзна-
чана, што архі-
вы, якія маюць
"галоўнае значэнне
для гісторыі Бела-
рыка і інш.), ні ў якім разе
нельга перадаваць Поль-
шчы.

Адрозж, 3 студзеня 1922
года, была наладжана работа
некалькіх кабінетаў: па рускай
гісторыі, па ўсеагульнай гісто-
рыі, па гісторыі мастацтва, па
рэлігіі. Выкладчык гісторыі мас-
тацтва М.Г.Сырын перадаў у
карыстанне кабінета амаль ты-
сячу тамоў кніг па свайму курсу,
а таксама паўтары сотні фо-
таздымкаў твораў мастацтва. З
зачыненага Смаленскага уні-
версітэта БДУ "разжыўся" 3300
тамамі кніг па гісторыі рэлігіі.
Я.Ф.Карскі падараваў універсі-
тэту сваю ўнікальную бібліятэ-
ку. Да ўніверсітэта перайшла
бібліятэка нябожчыка Н.А.Янчу-
ка. Акрамя таго, выкладчыкі і
студэнты маглі карыстацца кні-
гамі ўніверсітэцкай бібліятэкі,
якая на канец 1922 года мела
каля 40 тысяч тамоў па ўсе-
агульнай і рускай гісторыі, рэ-
лігіі, філасофіі, праву і г.д.

З 1921 года ўніверсітэт
размяшчаўся ў самых розных
памяшканнях, у тым ліку ў дух-
павярховым будынку былой
гімназіі Фальковіча на вуглу ця-
перашніх вуліц Кірава і Чырво-
наармейскай (раней — Магазі-
ная і Скобелеўскай). На той жа
Магазінай вуліцы знаходзіўся
і яшчэ адзін будынак факуль-
тэта. Не дзіўна, што гэтая вулі-
ца стала называцца Універсі-
тэцкай. Будынкі, якія былі пе-
рададзены БДУ пад вучэбныя
корпусы, не рамантаваліся з
даваеннага часу. Капітальны іх
рамонт ішоў "без адрыву ад за-
няткаў" на працягу 6 гадоў.

Першая лекцыя ва ўнівер-
сітэце была прачытана прафе-
сарам Д.П.Канчалюўскім на
тэму "Культура Міжземнамор'я
ў эпоху панавання Рыма". Яна
адбылася ў будынку былой рэ-
альнай школы Хайкіна па Ма-
газінай вуліцы, які быў пера-
дадзены ФГН. Цікава, што да
заяткаў гэтую аўдыторыю
прыйшлося рыхтаваць асабі-
ста рэктару, якому дапамагаў
прафесар-філосаф С.Я.Вальф-
сон. Справа ў тым, што штат
служачых яшчэ быў не набра-
ны. На дзвярах прызначанага
для лекцый памяшкання чыр-
вона-сінім алоўкам Вальфсон
напісаў — "Аўдыторыя № 1"...

А. ЯНОЎСКІ,
дацэнт кафедры
расійскай і
славянскай гісторыі

У ліпені 1920 года распачала працу Мінская камісія пад кіраўніцтвам акадэміка Я.Ф.Карскага, якая была створана для арганізацыі ўніверсітэта. А 27 снежня 1920 года ў Мінск прыехалі члены Маскоўскай камісіі садзеяння заснаванню ў Мінску Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, сярод якіх быў прафесар У.І.Пічэта, які стаў у далейшым на чале кіраўніцтва першага ўніверсітэта БССР.

Сваю грунтоўнасць універсітэт набыў у асноўным дзякуючы выключна разумным, адукаваным і ці-

кавым людзям. Адным з іх быў Уладзіміравіч Іванавіч Пічэта — першы рэктар БДУ. Ён першы ў рэспубліцы атрымаў званне "Заслужаны прафесар БССР".

Светлая асоба

Не з'яўляючыся беларусам па нацыянальнасці (бацька — серб, маці — дачка кіеўскага чыноўніка), ён шмат зрабіў для развіцця беларускай культуры і навукі, якімі зацікавіўся яшчэ да Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Каб мець уяўленне аб глыбіні яго адукацыі, дастаткова

ведаць, якімі мовамі валодаў Пічэта: рускай, беларускай, сэрбскай, украінскай, англійскай, нямецкай, французскай, італьянскай, польскай, чэш-

та славяназнаўства АН СССР. Прапагандыст і папулярызатар беларускай мовы і літаратуры.

Да ўсяго гэтага можна дадаць асабістую абаяльнасць і высокія чалавечыя якасці прафесара.

Лёс прафесара такі ж цікавы, як і ён сам.

...1929 год. За некалькі дзён арыштаваны дзесяткі выкладчыкаў. Ва ўніверсітэце зрываюцца заняткі. Пічэта ідзе ў ОГПУ БССР...

Візіт рэктара скончыўся грубай вымовай старшыні ОГПУ, які абвінавачваў Пічэту ў падтрымцы ворагаў народа, кантррэвалюцыянераў, нацыяналістаў. Вынікам наўнай сме-

ласці прафесара стала вызваленне яго ад пасады рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

На працягу 30-га года ў Маскве і Ленінградзе арыштавалі многіх вядучых гісторыкаў АН БССР (акадэміка С.Ф.Платонава, М.П.Міхачова, М.К.Любаўскага і інш.)

13 верасня ў Мінску ўзялі У.І.Пічэту.

Па справе Платонава-Багаслоўскага (акадэміка, якога следчыя выстаўлялі за кіраўніка групы маскоўскіх гісторыкаў) праходзіла 115 чалавек. Абвінавачванні былі звычайныя: су-

вязь з прадстаўнікамі белай эміграцыі, замежнымі, грамадскімі і дзяржаўнымі дзеячамі (папросту кажучы, шпіянаж на карысць антысавецкіх дзяржаў).

Акрамя таго, Пічэта быў абвінавачаны ў вялікадзяржаўным шавінізме, беларускім буржуазным нацыяналізме, пражудна арыентацыі, сіянізме і антысемітызме.

Год следства — і былога рэктара выслалі на 5 год у Вятку.

Выключная адукаванасць прафесара і тут не засталася без увагі. Нарміроўшчык, а по-

тым табельшчык у адной мясцовай сталовы — даволі паспяховая кар'ера для ссыльнага. Невядома, якіх вышын да сягнуў бы знакаміты гісторык у рахункаводстве, калі б у чэрвені 1934 года ў Маскву не завітаў міністр замежных спраў Чэхаславакіі Эдуард Бенеш. Падчас гутаркі са Сталіным ён выказаў жаданне сустрэцца са знакамітым навукоўцам-славістам, прафесарам Пічэтам. (У час адной з навуковых камандзіровак у 1923 годзе Пічэта пазнаёміўся з Бенешам і ўразіў яго сваёй эрудыцыяй, добрым веданнем чэшскай мовы і гіс-

торыі Чэхіі).

Пічэту прывезлі ў Маскву, падкармілі, апранулі. Загадалі казаць усім, што ён знаходзіўся ў доўгатэрміновай камандзіроўцы.

Пасля сустрэчы з Бенешам Пічэта ўзнавіў навукова-педагагічную дзейнасць, але ўжо не ў Беларусі.

Памёр Уладзімір Іванавіч 23 чэрвеня 1947 года. Быў пахаваны ў Маскве.

У дзень 75-годдзя БДУ ўспамінае добрым словам свайго першага рэктара.

Валерыя АЎСЯНІК

Я паступіў у універсітэт у 1932 годзе, так і застаўся ў ім: спачатку студэнтам, потым — дацэнтам, а затым — прафесарам.

Спачатку хіміфака не было. Я вучыўся на хімічным аддзяленні педфака. Маленькі, правінцыйны тады ўніверсітэт: 200-250 чалавек студэнтаў-хімікаў і тры прафесары (!).

Першы — знакаміты арганік М.А.Прыляжаеў. Менавіта па яго праекту быў узведзены стары будынак хіміфака, утульны і прыемны. Цудоўнае абсталяванне прывез з Варшавы, а рэактывы забяспечыў такіх чысцючкія, якія зараз наўрад ці знойдзеш дзёсцы. (У час вайны яны былі разрабаваныя немцамі.) Вялікую аўдыторыю надвычай добра прыстасавалі да заняткаў. Падобная да тэатральнай залы, яна дазваляла паралельна з лекцыямі дэманстраваць самыя складаныя вопыты.

Другі — прафесар М.Ф.Ярмоленка, які праходзіў аспірантуру ў Германіі. Яму не было і 30 год, і студэнты ўспрымалі прафесара як "свайго". Ён быў спецыялістам па калоднай хіміі і прывучаў да яе студэнтаў.

Трэці — прафесар Э.В.Змачынскі. Строгі, але ўсімі любімы, ён быў бліскучым лектарам. Экспериментальныя дэманстрацыі на яго занятках часта прыводзілі да таго, што ў аўдыторыю прыходзілі людзі з вуліцы, якія не мелі ніякіх адносін да навучання, нагэтулькі цікава ўсё ў яго было.

Гэтыя тры чалавекі доўгі час трымалі хімічную навуку і заклалі аснову яе далейшага развіцця.

Пра сваю працу магу сказаць, што самае радаснае ў ёй — кантакты са студэнтамі. Прыемна глядзець і на сваіх былых вучняў, якія працуюць па ўсіх ВУН рэспублікі. За сваё жыццё я падрыхтаваў больш за 30 кандыдатаў навук, з'яўляюся лаўрэатам Сорасаўскай прэміі, заслужаным дзеячам навукі і членам-карэспандэнтам Акадэміі навук Беларусі.

Успамінаючы пра былое, хачу пажадаць Беларускаму дзяржаўнаму ўніверсітэту далейшага росту і навуковых поспехаў.

**Георгій Лазаравіч
СТАРОБІНЕЦ**

Адной з найбольш трагічных старонак гісторыі нашага ўніверсітэта з'яўляецца вайна. Калі яна пачалася, у ВУН і тэхнікумах рэспублікі закончваўся навучальны год. У Белдзяржуніверсітэце ішла заліковая сесія. Ранкам 23 чэрвеня, студэнты і выкладчыкі, здольныя насіць зброю, з'явіліся на прызыўныя пункты і ўжо ў першыя дні вайны пайшлі на фронт. Але вялікая частка студэнтаў і супрацоўнікаў апынулася пад акупацыяй. Яны змагаліся супроць захопнікаў у партызанскіх атрадах, падполлі.

Сваімі ўспамінамі пра тыя часы падзяліўся былы дэкан географічнага факультэта Мікалай РАМАНОЎСКІ.

У адным з пакояў Белдзяржуніверсітэта раніцай на другі дзень пасля нападу на нашу краіну сабраліся аспіранты разам са сваім кіраўніком Смірновым Міхаілам Міхайлавічам — загадчыкам кафедры эканамічнай географіі і эканамічнай гісторыі.

Міхаіл Міхайлавіч звярнуўся да іх:

— Вашы адносіны да вучобы былі старанныя, але вы не змаглі завяршыць яе ў мірны час. Географію і гісторыю прыйдзеца вывучаць у іншых гістарычных абставінах. І спадзяюся, што гэтыя выпрабаванні вы пройдзеце дастойна. Памятайце, ваш лёс будзе залежаць ад вас саміх. Не губляйце адзін аднаго, дапамагайце і трымайцеся на цяжкой каліе не вайны да перамогі.

Аспіранты ўсталі. Міхаіл Міхайлавіч паціскаў руку кожнаму свайму навучэнцу. Іх было шасцёра. Сярод іх — Мікола Раманоўскі.

— Бывайце! Да сустрэчы пасля перамогі!

Аспіранты дамовіліся сустракацца кожны дзень у інтэрнаце, які размяшчаўся па другому завулку Розы Люксембург.

ДАРОГАМІ ВАЙНЫ

На трэці дзень вайны яны ўбачылі страшэннае, неверагоднае, варварскае. Над Мінскам з'явіліся "юнкеры", з якіх на зямлю паляцелі бомбы. Горад ператварыўся ў руіны, ахопленыя вогнішчам, зрыва якога было бачна далёка навокал.

Перачкаўшы яшчэ некалькі дзён, аспіранты рушылі ў дарогу на Магілёў. Гэта было 28 чэрвеня. Сярод шасці аспірантаў былі Раманоўскі, Лісоўскі, Багданаў.

Ішлі ўдзень, на начлег прыстасаваліся ў нейкай вёсцы ля сараю. На святанні прачнуліся ад шуму. Глянулі ў шчыліну і ўбачылі, як па дарозе імчацца матацыклісты ў незнаёмай форме. Немцы. На Магілёў дарога адрэзана. Выраслі хлопцы разысціся па сваіх родных кутках. Раманоўскі вырашыў ісці ў Будаўчы да сястры, якая працавала

ўрачом. Сястра сказала, што ў Будаўчы і наваколлі многа нашых байцоў, якія ў хуткім часе збіраюць партызанскі атрад.

— Заставайся, і табе будзе работа.

Ён застаўся і стаў сувязным партызанскага атрада, які ўваходзіў у брыгаду "Штурмавая".

Адшукваў і збіраў зброю. Дастваў бінты, лекі. Адночы яго выклікалі ў штаб атрада і прапанавалі збіраць звесткі аб варажых войсках, аб іх руху праз Мінск на Усход. У дапамогу абяцалі даць радыстку, сустрэцца з якой яны павінны былі ў першым доме па вуліцы Харкаўскай у Аляксандра Савіча.

Дабраўшыся на фурманцы ў Мінск, ён у хуткім часе сустрэў свайго знаёмага настаўніка Іллю Крука, які працаваў на гароднінавай базе. Не прайшло і тыдня, як Крук уладкаваў

на работу і Раманоўскага.

Працуючы на складзе, Раманоўскі ўстанавіў там перадачы. Дошак было многа, і ён вырашыў частку скарыстаць для таго, каб адгарадзіць месца на складзе, дзе можна было б паставіць перадачы. Рабочая гэтай базы Сасноўская і была той радысткой, з якой мусіў сустрацца Раманоўскі. Прынеслі перадачы, усталявалі антэну на даху склада, замацаваўшы яе за выцяжную трубу. Пачаліся пастаянныя перадачы сабранных звестак. У групе Раманоўскага было адзінаццаць чалавек. Усе яны працавалі ў розных месцах, што рабіла магчымым атрыманне разнастайных звестак. Напрыклад, Зіна Тазелька працавала ў кавярні, якую наведвалі нямецкія афіцэры. Зіна добра ведала нямецкую мову і шмат інфармацыі атрымлівала з размоў, якія тычыліся і вайсковых спраў.

Кожны дзень паступалі важныя звесткі ад усіх членаў групы і хутка перадаваліся ў цэнтр...

3 ліпеня Мінск быў вызвалены.

Пасля вайны, з вяртаннем універсітэта са станцыі Сходня пад Масквой у Мінск, Раманоўскі вярнуўся ў яго сцены і адпрацаваў тут болей за 50 гадоў.

**Падрыхтавала
Святлана
ШАБЛІНСКАЯ**

Паступіў я вучыцца ў БДУ толькі ў 1952 годзе (у вайну партызаніў, а да 1950 года знаходзіўся ў войску. Два гады працаваў

і вучыўся ў вячэрняй школе, якую скончыў з медалём). Так і атрымалася, што ва ўніверсітэт я прыйшоў 28-гадовым хлопцам. І быў на фізфаку бадай што самым старэйшым.

Не ўсё ішло так добра, як хацелася. У той час я павінен быў плаціць за навучанне 400 рублёў у год: справа ў тым, што ад платы вызвалілі тых, у каго бацькі загінулі на фронце ці былі ў партызанах. У мяне ж бацькоў не было, дый партызаніў я сам. Вось і атрымлівалася, што пад гэты закон не падпадаў. Са стыпендыі, на якую я жыў, вылічвалі нават "халасцяцкі" падатак. Дзе ўзяць сродкі? Пайшоў да рэктара. А ён кажа, што вызваліць не можа, бо грошы ўсё адно запатрабуюць і вылічаць (калі не з мяне, то — з яго). Трохі пазней ён парайўся з галоўным бухгалтарам і паставіў мне такую ўмову: "Калі 75 % адзнак за зімовую сесію будуць выдатнымі — вызвалім".

Вучыўся я добра, на ўсё пяцёркі, таму і не плаціў цэлы год. А ў 53-м закон аб платным навучанні быў адменены. Гэта не паўплывала на паспяховасць майго навучання, і на другім курсе я пачаў атрымліваць Сталінскую стыпендыю. Пасля ўніверсітэта — аспірантура, абарона дысертцыі. У верасні 1963 года мяне абралі дэканам, якім я быў да 1979 года. З 1982 года быў прарэктарам па навуцы і загадчыкам кафедры. У 86-м стала цяжэй працаваць, і я пакінуў месца прарэктара, застаўся толькі загадваць кафедрай.

Што магу сказаць пра сучасны ўніверсітэт... Прыйдзеш у лабараторыю раніцай ці вечарам — нікога не пабачыш, не тое, што раней. Зараз і сувязі паміж студэнтамі не тыя: больш сустракаюцца на дыскатэках, чым на занятках, дый на жыццё глядзяць пашыраным.

Я ўспамінаю оперу, якую напісалі і паставілі самі фізікі. Яна насіла назву "Архімед". Даволі цікавая рэч была. Вы думаеце, адкуль КВЗ пайшоў? Менавіта з тых часоў. Усе пажартаваць любілі. Вось, напрыклад:

Толькі фізікі — соль,
Остальныя — ноль,
А філолог і медик —
дубіны.

Во як!

**Іван Паўлавіч
ЗІАЎКОЎ**

Я працаваў у Мінскім юрыдычным інстытуце, пакуль яго не

закрылі. І адукацыю атрымліваў там жа. А як вучыўся, можна зразумець па Сталінскай стыпендыі.

У БДУ прыйшоў ужо кандыдатам навук у 1953 годзе. З тых часоў я тут і выкладаю, і жыццё маё — непарыўнае з гэтай установай. Праміналі гады, і мы разам перажывалі і добрае, і дрэннае. Самы вялікі навуковы ўздым назіраўся, калі рэктарам быў А.Н.Сеўчанка. У час яго кіравання БДУ аб'ядноўваў лепшых навукоўцаў і шмат чаго

дасягнуў. А зараз... Зараз — нішто сабе, студэнты разумныя, колькасць дысертцый павялічылася, хвалюе толькі матэрыяльны бок, але гэта — нічога; я думаю, гэта не перашкодзіць развіццю.

Я? Працую. Канешне, цяжка, але напружанае жыццё мае ўвесь час было такім, праца стала неабходнасцю. Вяду спецыяльныя курсы на юрфаку, ёсць аспіранты. Да таго ж вяду асноўны курс у Акадэміі Кіравання пры Прэзідэнце.

Што датыцца нашага юбілею. 75 год — гэта шчасце для ўніверсітэта. Мы, людзі, сталеем, а ён моцы набіраецца. На маю думку, БДУ — самая лепшая ўстанова на Беларусі. Такой рознабаковай падрыхтоўкі, як тут, няма нідзе. Яна непараўнальная з іншымі. БДУ ёсць БДУ!

**Васіль Фёдаравіч
ЧЫГІР**

Мне пашанцавала ў жыцці: у 1938 годзе я паступіў у Белдзяржуніверсітэт і

сёння з'яўляюся яго равесніцай. Географічны факультэт — мой родны дом. У ім прайшлі маладыя і сталыя гады. У ім пашэнціла і яшчэ раз: у канцы 60-х гадоў пры маім непасрэдным удзеле быў створаны новы навуковы накірунак — лімналогія (навука пра азёры). У той час азёры Беларусі былі "белымі плямамі", адкрыццё якіх

прыпала на долю маладога пакалення географіаў. Па праблемах лімналогіі было абаронена шмат дысертцый. На гэтую тэму былі напісаны манаграфіі, зборнікі, падручнікі, папулярныя кнігі. Неверагодная прыгажосць азёраў Беларусі і стан рэсурсаў сталі вядомымі шырокаму колу спецыялістаў і аматараў прыроды.

Сённяшні географічны факультэт вядомы поспехамі ў навуцы. І я ганаруся тым, што многіх буйных навукоўцаў магу назваць сваімі вучнямі. Мы працуем разам у атмасферы ўзаемнай павагі і даверу. Канешне, важнейшым стымулам у працы з'яўляецца студэнцкая моладзь, якая прымушае дзейнічаць больш актыўна.

Я шчыра ўдзячная свайму ўніверсітэту, факультэту і калектыву, падтрымка якога адчуваецца кожны дзень і кожную хвіліну.

**Вольга Філіпаўна
ЯКУШКА**

Агляд твораў

Выступаючы з ініцыятывай конкурсу мастацкіх твораў, прысвечаных 75-годдзю Белдзяржуніверсітэта, калектыв рэдакцыі не меў на мэце выяўленне чарговай плеяды "дацкіх" (ад слова "дата") паэтаў. Хутчэй, меркавалася, што атрымаецца нешта кшталту спаборніцтва адвольных тэкстаў, так ці інакш звязаных з магістральнаю тэмай.

Аднак ідэал, як вядома, тым і добры, што недасягальны. Не ўдалося і нам атрымаць чаканы вынік. Дакладней, не атрымалася захаваць "чысціню эксперыменту": на конкурс былі прадстаўленыя творы як аднаго, так і другога кшталту...

Але перад тым, як гаварыць пра творы, належаць сказаць колькі слоў пра іншых аўтараў. Найбольш актыўны ўдзел у конкурсе ўзялі першакурснікі мехмата, ад якіх паступілі тры творы (Сяргей Гарайнаў, Аляксандр Лучыц, Алег Кавальчук).

Так, прадстаўнікі дакладных навук (вышэй-згаданыя трое і трэцякурснік ФПМІ Аляксандр Шмуратка) склалі большую частку ўдзельнікаў конкурсу. Вартым здзіўлення можна назваць тое, што гуманітарны ды студэнты, якія займаюцца грамадскімі навукамі, далі гэтак лёгка сябе "абатнаць". Застаецца хіба што развесці рукамі. Гістфак, журфак і, асабліва, філфак, якія заўсёды славіліся сваімі паэтамі і прэзідэнтамі, не здолелі (ці не паспелі, "праспалі"?), прыняць чынны ўдзел у конкурсе!

Зрэшты, будзе маной сказаць, што не было ніякага ўдзелу: па адным творы прадставілі гістфак (Дзмітрый Шавялёў) і філалагічны факультэт (А.Воршыч). Але ж як гэтага мала, мілыя мае!.. Горш за вас у конкурсе ўдзельнічалі толькі супрацоўнікі, ад якіх не прайшло аніводнага твору (няўжо збаяліся, што такі бок іхнай натуры прынізіць іх у вачах студэнтаў?).

Падагульняючы, застаецца пашкадаваць пра такую малую колькасць канкурсантаў. Даводзіцца выбіраць з таго, што ёсць.

Сцёсла аглядаючы творы, дасланыя ў рэдакцыю, варты найперш засяродзіцца на ўласна "юбілейных": "Універсітэт" Аляксандра Лучыцы і "Юбілей" Алега Кавальчука. Абодва аўтары, імкнучыся стварыць урачыстыя, пафасныя вершы, збіліся ў рыторыку і пачалі пераказваць свае пачуцці сухой мовай газетных артыкулаў, пакладзенай у рыфмы. Асобныя строфы сярэдняга ўзроўню ў А.Лучыцы:

Наш БГУ жывёт прекрасно:
Он знает, что не пропадёт,
Пока студенческий народ
Здесь славу ищет и почёт

і А.Кавальчука:

И с первого момента,
Пусть не всегда так гладко,
Бурлила жизнь студентов —
Весёлая и сладкая

не выратуюваю становішча, не "выцягваюць" верш з-пад агню знішчальнай крытыкі яго як **мастацкага твору**.

Асобна варты сказаць пра акаверш А.Шмураткі, напісаны па-англійску. Першыя літары кожнага радка ўтвараюць англамоўны надпіс "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт". Зважаючы на наяўнасць сярод нашых чытачоў тых, хто не вывучае English, мы не можам прывесці цытаты з твору. (А ўвогуле хацелася б зазначыць на будучыню: Шаноўныя аўтары! У рэдакцыі няма паліглоты на той выпадак, калі вам захочацца прынесці творы па-італьянску, па-літоўску, на іўрыце, фарсі і г.д. Пашкадуйце нас, калі ласка!)

Пераходзячы да другой групы твораў, хацелася б зазначыць, што яна і больш разнастайная жанрава, і лепш напісаная. Тэма 75-годдзя БДУ не выстаўляецца на першы план, а прысутнічае ў падтэксце.

З гумарам заўважаных асаблівасцяў універсітэцкага жыцця моцна бракавала ў творах. З гумарам паспрабаваў апісаць жыццё студэнта толькі С.Гарайнаў у "Гісторыі першакурсніка з бліжэйшымі фіналам". Спадзяемся, што гэта не апошні твор аўтара, і верым у далейшае з ім супрацоўніцтва.

Гэты твор — не адзіная праява прозы ў нашым конкурсе. Апаваданне пяцікурсніка Дз.Шавялёва (на вялікі жаль, пададзенае без назвы) — найбольш буйны твор, дасланы на конкурс. Аўтар — трэба аддаць яму належнае — па-майстэрску ўстаўляе ў апісанне сённяшняга дня універсітэцкага легенду пра Сярэднявечча, нібы каштоўны камень — у пярсцёнак.

Тэма ўніверсітэцкага жыцця прысутнічае, але не дамінуе ў апавяданні. Тое ж самае можна сказаць пра верш студэнткі філфака А.Воршыч, у якім пастаўленая ўмовамі конкурсу задача вырашаецца поруч з апяванне вернага сяброўства:

Сабе мы выберам "Гаўдэамус"
ды ўніверсітэцкае сяброўства.
І што тады для нас усе навалы!..

Напрыканцы, падсумоўваючы агульнае ўражанне ад конкурсных твораў, хочацца падзякаваць усім удзельнікам. Спадзяюся, што і тыя, хто пераможа ў конкурсе, і тыя, каму не пашчасціць на гэты раз убачыць усмешку Фартуны, не абдзеляць нас і надалей сваёй увагай.

**Па даручэнню рэдакцыі
разглядам конкурсных
твораў займаўся
Зміцер ДЗЯДЗЕНКА**

ВЕРШАВАНЫМ РАДКОМ

Юбілей

Октябрь — месяц осени
Стоит в своем ряду,
Но он для нас особенный
В теперешнем году.

Как быстро все летело,
Менялось все вокруг...
Три четверти столетия
Стоит наш БГУ.

Он начал свою жизнь
В нелегком двадцать первом,
И на ногах стоит
Он с каждым днем уверенней.

И с первого момента,
Пусть не всегда так гладко,
Бурлила жизнь студентов —
Веселая и сладкая.

И БГУ стал лучшим,
И сразу стал он первым,
И те, кого здесь учат,
Получат знания верные.

И сквозь вот эти годы,
Не избежав потерь,
Воистину народный
Он помнил свою цель.

И пусть выпускники
Запомнят навсегда,
Что провели свои
Здесь лучшие года.

**А.ВОРШЫЧ, студэнтка
філалагічнага факультэта**

Университет

Наш БГУ жывёт прекрасно:
Он знает, что не пропадёт,
Пока студенческий народ
Здесь славу ищет и почёт.

Начало было в 21-м,
Испытан был в 40-х,
Но всё же выехал он смело
На лёгкой "тройке ездовых".

Взирая с гордостью на годы
С дня основания до сих лет,
Он всем нам может дать совет
Что нужно делать, а что — нет.

Пусть не стареет никогда
Наш универ любимый,
Любой студент запомнит навсегда
Свой каждый час в нём проводимый!

**Александр ЛУЧИЦ,
студент 1-го курса ММФ**

**Олег КОВАЛЬЧУК,
студент 1-го курса ММФ**

75-летию БГУ посвящается...

*Своих бесценных преподавателей по-
дравляют наиченнейшие студенты ФЭФа —
экономисты. В конце грядущего события мы
закладываем первые страницы будущего бес-
гселлера — "История студенческих мыслей.
Практикум для преподавателей".*

Глава 1

*Упражнение на распознавание экономис-
тов современности.*

*1. Легко разрисует вопрос он любой,
Мы к этому все уж привыкли:
Проблема, что кажется нам мировой,
Ему — лишь из области "микро".*

*2. Пусть ФЭФ перекрасят в цвет
голубой
Иль гром среди бела дня грянет,
Махнет он на всё своей правой рукой —
И всё фиолетовым станет.*

*3. И в 100 -градусный мороз
Даст он Вам макропрогноз:
Обращайтесь, люди,
Всем предскажет...*

*4. Люди гибнут за металл —
Он читает "Капитал".
И спасибо, что читали,—
Не утонем в "капитале".*

*5. Разнеслась мгновенно весть:
Чародей на ФЭФе есть.
Тайно он появится, затем странно
скроется,
И бумаги у него ценными становятся.*

*6. Ситуацию безысходную
Скрасят ценные указания:
"Попытайтесь взять производную,
Оценив Ваши мат. ожидания".*

История первокурсника с плохим финалом

Абитуриентство. Вот он! Угу! Ну и огромный же. Сколько ж здесь народу учится? Мехмат или ФПМ? — А где девушек больше? Да, документы сдал. — Фотографии, а что фотографии? Ну и что, что не похож? — А почём у вас эти пособия? Дайте мне всех видов, пожалуйста. Хотя бы поступить! Ого, конкурс какой! И все по собеседованию. Мама обещала компьютер купить. Ну всё, завтра всё! Может, спать лечь, или ещё номеров сорок прорешать? Не спится что-то...

Экзамен. Ох, господи, опаздываю! Извините, я сюда попал? — Да, только ручка. Чего это он на меня так смотрит? Ну всё, задачи дают...

Вечером: Ну и лафа была. Готовился только зачем! А у вас ещё пиво есть? На все, пожалуйста. Да, студент!

Первый день учёбы. Проспал! Проспал! Так, тетради все, ручка есть, документы взяты. Да, уже бегу! Приехал за полчаса. Всё равно опоздал (искал аудиторию). Ах, как интересно! Я буду всё учить и делать всю "домашку". Не опаздывать и не прогуливать! Никогда! Ну и грустит. Вот я и староста!

День третий. Скукота! Профком приходил. Девушка красивая. Я записался. Завтра студенческий дадут!

Вторая неделя. — Я ведь совсем немножко опоздал. Нет, не систематически. Интересно, когда стипендию дадут??? Физрук — зверь!!!

Третья неделя. Почему на лекции не был? Скажите спасибо, что сегодня пришёл. Нам ничего не задавали, правда? — Я не вру. Скоро стипендия...

Стипендия.
Гуляем!..

.....
Голова болит. Мам, дай денег.
Премия?! Yes!
Гуляем!..

.....
Голова очень сильно болит. Мам, я со стипендии верну.

Кросс!!! Вот девять справок, мне бежать нельзя. Я бегу плохо. Плохо. Как мне плохо. Нет, сегодня я в универ не пойду! Слушайте, а что у нас на прошлой неделе было?

— Почему сплю? Жалко попусту ночное время терять. Лектор сказал — сессия скоро, экзамены. Это ж как отметим-то. Тяжело с утра. Ох, тяжело. Стипендия скоро. Что ж дальше-то будет...

**Сергей ГОРЯЙНОВ,
студент 1-го курса ММФ**

Легенда

Кошалева У.С.

— Gaudeamus igitur,— зацягнула смеючыся прыгожая дыпломніца прафесара Кавалёва, загадка кафедры новай і найноўшай гісторыі БДУ.

— Juvenes dum sumus... — прадоўжыў сам прафесар.— Так, сапраўды так... Латынь стагоддзі панавала ў Еўропе, а ў гэты жа час на другім канцы свету была ўладаром зусім іншая цывілізацыя. Прызнацца, я заўжды абажаў Усход: гэты шум блукаючых жоўтых пяскаў, вольны покліч муэдзіна, адвечныя высокія мінараўты ў промнях узыходзячага сонца, дзіўны арамаў чароўных дрэваў...

Дзяўчына ўважліва слухала маналог выкладчыка, тым больш што ёй было цікава і ніхто не замінаў. Не першы была ўладаром саўсім іншай ператварыліся ў апаведы мудраца і вандроўца. Зараз яна разумела, чаму лекцыі Кавалёва наведвалі ўсе студэнты, нават чацвёрты і пяты курс.

— Уладзімір Сяргеевіч, Вы абяцалі расказаць легенду, якую знайшлі ў Каіры.

— Так,— Кавалёў падышоў да стала і дастаў з папкі паперу, спісаную дробнай арабскай вяззю.— Слухайце.

У 1580 годзе для наладжвання сувязей з валадарамі Усходу папа накіроўвае некалькі чалавек. Адзін з манахаў-місіянераў праз некаторы час трапіў у двор султана. І ўсё было б нічога, калі б ён не загахаўся ў прынцэсу. Ну, і, як заўжды, тайныя спатканні ноччу і толькі погляды днём, і то, каб ніхто не заўважыў. Але мала таго, што яна царская дачка, дык яшчэ ён — манах. У гэтай справе, як вядома, сэрцу не загадаеш...

Натуральна, бацька быў супраць. І тады манах, страціўшы разум, выкрадае дачку султана. Па дарозе са сталіцы ўцекачоў нагналі янычары. Прынцэсу забілі, а манах, дзякуючы здароўю і сіле, выжыў: яго адходзілі сяляне. Ён цяжка хварэў, і ўвесь час здань прынцэсы з'яўлялася ў яго мазгу. Яна не давала яму спакою, ішла за ім па пятах...

Калі ён ачуняў, у яго галаве выспела думка ўбачыць яе: ён жа так і не развітаўся з ёй, як належыць каханым. Зняволенне ў кляштары не прайшло дарэмна, і манах вырашае выкарыстаць свае акультныя веды. Ён дастае пярсцёнак ведзьмакоў і адзін, на ўзыходзе сонца, пакідае месца, дзе знайшоў прытулак.

— А далей вось што,— Уладзімір Сяргеевіч пачаў разбіраць вязь.

"Садзілася сонца. Манах стомлена ступаў па пыльнай дарозе, што вяла да старой рымскай крэпасці. Больш чым дзесяць стагоддзяў крэпасць была бастыёнам імперскай магутнасці, а зараз сумна і велічна ляжала ў руінах. Высока ў небе лунаў арол. І вось тут манах і здзейсніў сваю мару.

Наўкол была цішыня, і нішто яе не парушала, нават вецер. А дрэвы маркотна пазіралі на тое, што тварылася.

Мніх загаліў паходню. Агонь асвятляў стаярыя камяні і маленькім ценем пачаў па іх скакаць. Думкі неразборліва блукалі ў галаве разгубленага святара. Няўжо гэта лёс: гэтыя касты і саслоўі, блакітная і барвовая кроў, Усход і Захад, Алах і Хрыстос... Манах застыў: яе вобраз крануў яго. Імгненне, два, тры... Ён стаяў, нібы слуп, а потым падняў факел у паветра і апусціў. Рука з паходняй павольна апісала на зямлі круг, які пачаў гарэць.

— Толькі не падыходзь да гэтага круга, бо яе душа ніколі не знойдзе шлях назад...— шаптаў манах сам сабе і адступіў ад круга.

Марудна ён паднёс да каменя на пярсцёнку факел. Камень успыхнуў, і ў вогненным крузе з'явілася Яна. Яна стаяла ў белым празрыстым адзенні, якое пералівалася, нібы ручай, і зараз уначы яна была падобна на анёла.

Манаху здалася, што сцень успыхнуў і тры вечныя словы застылі на вуснах... Апошні час ён чакаў гэтага імгнення, а цяпер стаіць, як лёд. Ён забыўся пра ўсё...

Мніх кіннуўся да круга, які гарэў. Зараз агонь апаліць яго, але... гэтае полымя халоднае...

І вось ён абняў яе і пацалаваў у вусны... Моцны крык прарэзаў душнае паветра, дзесьці, здавалася, плакала дзіця — манах упаў на калені... Мірсцілася, што зайграў клавесін, зайграў журботную музыку і на гэтым дзіўным фоне прынцэса вяла ці то песню, ці то плач:

"Жыць без цябе немагчыма,
Жыццё без каханай — боль,
Боль, што здолець не можа
Ні фацэтны штуркар, ні кароль..."

На руінах цытадэлі гарэў халодны агонь... — Вось і ўсё,— прамовіў Кавалёў, адклаўшы паперу.

— Але,— толькі і здолела адказаць дзяўчына.

— Маргарыта, мы адхіліліся,— прафесар зірнуў на дзяўчыну.— Вернемся да дыплама? — Вернемся,— цяжка ўздыхнула Рыта.

**Дзмітрый ШАВЯЛЁЎ
студэнт 5-га курса**

"БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ"